

СЕКЦІЯ 5.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО І КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС. КРИМІНОЛОГІЯ ТА КРИМІНАЛІСТИКА. КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО. СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА

КРИМІНАЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ДЕТІНІЗАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

БЛОУС Василь Васильович,
*к.ю.н., доцент, доцент кафедри
криміналістики Національного юридичного
університету ім. Я. Мудрого*

БЛОУС Ольга Петрівна,
*здобувач НДІ вивчення проблем злочинності
ім. акад. В.В. Сташиса НАПрН України*

На тлі безпрецедентної для новітньої історії людства пасіонарності незліченної кількості співвітчизників [1], які щоденно в нашій країні та далеко за її межами створюють вагомі приводи пишатися приналежністю до Українського народу, надихаючи наслідувати їх приклад, прикро вражає притаманний широким верствам населення України неприпустимо низький рівень податкової культури і безвідповідальне ставлення до власного майбутнього, що є абсолютно несумісним з високими цінностями Революції Гідності. Наслідком такої байдужості до особистої долі і долі держави, боротьба за успішне майбуття якої рясно скроплена кров'ю патріотів, є загрозливе поширення тіньової (неформальної) зайнятості, яка істотно ускладнює наповнення бюджетів та виконання державою свого головного обов'язку з утвердження і забезпечення прав і свобод людини.

Так, за повідомленням міністра соціальної політики України А. Реви, із 26 млн людей працездатного віку (від 15 до 70 років) на початок 2017 р. в нашій країні було офіційно працевлаштовано тільки 16,3 млн осіб [2]. Водночас, кількість офіційно зареєстрованих безробітних склала лише 390,8 тис [3]. За твердженням віце-прем'єр-міністра України П. Розенка, «понад 50% працюючих громадян або не сплачують внесків до Пенсійного фонду, або сплачують не в повному обсязі» [4]. При цьому своєчасної виплати пенсій очікують вже 12,2 млн пенсіонерів [5]. Відповідно ж до сучасної демографічної тенденції у 2025 р. кількість пенсіонерів зрівняється з кількістю платників внесків, а до 2050 р. їх кількість вже на 25% перевищуватиме кількість

платників внесків [6], що взагалі може призвести до руйнування існуючої пенсійної системи в Україні.

Державна влада регулярно вдається до різних заходів зі стимулювання детінізації ринку праці. Так, якщо до 2016 р. ставка єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) становила залежно від категорій платників 36 – 42 %, то з 1 січня 2016 р. її було знижено майже вдвічі й встановлено для всіх платників ЄСВ на рівні 22%. На думку економістів, зниження ставки ЄСВ мало призвести до збільшення надходжень до бюджету в результаті детінізації бізнесу, створення нових робочих місць, збільшення фонду оплати праці, що в свою чергу мало перекрити недобір коштів з цього внеску. Однак, протягом перших п'яти місяців це призвело до зростання фонду оплати праці лише на 9%, що не дозволило перекрити зниження надходжень до Пенсійного фонду України. Зниження майже вдвічі ставки ЄСВ не призвело до очікуваної масової детінізації зарплат і значного зростання платежів до Пенсійного фонду. За даними Мінсоцполітики, кількість платників ЄСВ становить 9 млн осіб при загальній кількості найманих працівників 16 млн осіб [7]. За твердженням Прем'єр-міністра України В. Гройсмана, 500 тис. пенсіонерів сьогодні отримують мінімальну пенсію у розмірі 949 грн., тому що раніше їм виплачували заробітну плату «у конвертах» [8].

У той же час, протягом тільки січня-серпня 2016 р. органами ДФС України під час проведення документальних перевірок суб'єктів господарювання, які виплачували заробітну плату та інші доходи фізичним особам, було встановлено порушення податкового законодавства у 61% перевірених платників податків. У зв'язку з цим було донараховано близько 322 млн грн. податкових зобов'язань з податку на доходи фізичних осіб, 66 млн грн. – з ЄСВ та понад 8 млн грн. – з військового збору. За цей же проміжок часу було виявлено близько 105 тис. найманих осіб, праця яких використовувалася роботодавцями без офіційного укладання трудових угод і оплачувалася «у конвертах» без жодних відрахувань до бюджетів. Крім того, до державної реєстрації було залучено близько 37 тис. громадян, які здійснювали підприємницьку діяльність без реєстрації [9].

Про фактичні обсяги тіньової зайнятості можна тільки здогадуватися, адже за даними Дослідницького центру Міжнародного кадрового порталу HeadHunter лише для 9 % опитаних офісних працівників «чорна» заробітна плата є неприйнятною, а переважна більшість – 84 % готові погодитися на одержання винагороди за свою працю у такий протиправний спосіб [10]. За оцінками Національного банку України, значна неформальна зайнятість притаманна таким секторам економіки, як: сільське господарство, готельний і ресторанний бізнес, операції з нерухомим майном, будівництво і торгівля. А запровадження Законом України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» з 1 січня 2017 р. мінімальної заробітної плати у місячному розмірі 3200 грн. замість очікуваного позитивного економічного ефекту призведе у поточному році до скорочення загальної кількості працівників формального сектору економіки на 9% порівняно з попереднім роком (в агропромисловому комплексі – на 28,4%, роздрібній торгівлі – 27,8%, будівництві – 24,1%, видобувній промисловості – 23,9% тощо) [11].

З огляду на вищевикладене і тему цієї Міжнародної юридичної науково-практичної конференції, проголошену як «Справедливість у юриспруденції: теорія та практика», важко не погодитися з доцільністю посилення відповідальності за порушення законодавства про працю, яке впроваджено Законом України «Про внесення

змін до деяких законодавчих актів України» від 06.12.2016 р. № 1774-VIII. Однак, цю законодавчу новацію вже встигли охрестити «смертною карою» для підприємців [12], а пов'язані з її втіленням у життя проекти підзаконних нормативно-правових актів і регламентовану ними діяльність – «інструментом тиску» на бізнес [13]. І, на нашу думку, небезпідставно, адже коло суб'єктів відповідальності за порушення законодавства про працю положеннями ст. 265 Кодексу законів про працю України (КЗпПУ) звужено виключно до юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців, які використовують найману працю. Таке становище є свідченням кричущої несправедливості і дискримінації з урахуванням того законодавчо визнаного факту, що найману працю використовують не тільки перелічені вище суб'єкти господарської діяльності, але й фізичні особи.

Так, відповідно до положень ст. 21, п. 6 ч. 1 ст. 24 і ст. 24-1 КЗпПУ, трудовий договір є угода не тільки між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом, але й фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін. Трудовий договір укладається, як правило, в письмовій формі. При укладенні трудового договору з фізичною особою додержання письмової форми є обов'язковим. У разі укладення трудового договору між працівником і фізичною особою фізична особа повинна у тижневий строк з моменту фактичного допущення працівника до роботи зареєструвати укладений у письмовій формі трудовий договір у державній службі зайнятості за місцем свого проживання у порядку, визначеному Міністерством праці та соціальної політики України. Форму трудового договору між працівником і фізичною особою, яка використовує найману працю, а також Порядок реєстрації трудового договору між працівником і фізичною особою, яка використовує найману працю, затверджено наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 08.06.2001 р. № 260, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 27.06.2001 р. за № 554/5745. Цей Порядок поширюється на фізичних осіб, які використовують найману працю: фізичних осіб – підприємців та фізичних осіб, які використовують найману працю, пов'язану з наданням послуг (кухарів, няньок, водіїв тощо).

Варто наголосити, що нерідко, не тільки юридичні або фізичні особи – підприємці, але й просто фізичні особи, які використовують найману працю, вчиняють порушення законодавства про працю, перелічені у ст. 265 КЗпПУ. Як то: фактичний допуск працівника до роботи без оформлення трудового договору; оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час; виплата заробітної плати (винагороди) без нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та податків; порушення встановлених строків виплати заробітної плати працівникам, інших виплат, передбачених законодавством про працю, більш як за один місяць, виплата їх не в повному обсязі; недотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці; недотримання встановлених законом гарантій та пільг працівникам, які залучаються до виконання обов'язків, передбачених законами України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про альтернативну (невійськову) службу», «Про мобілізаційну

підготовку та мобілізацію» тощо.

Такі правопорушення набули поширення не тільки в нашій країні та серед пересічних громадян. Наприклад, восени 2006 р. з посади міністра торгівлі Швеції було звільнено М. Бореліус, яка у 90-х рр. ХХ ст. наймала домашню робітницю, однак без офіційного працевлаштування і, відповідно, сплати податків і зборів. Ганебність цього вчинку була посилена поясненням правопорушниці про те, що вона не мала можливості легалізувати правовідносини з цією найманою працівницею через брак коштів на сплату податків. Між тим, сукупний дохід родини міністра у той час у декілька разів перевищував дохід середньої шведської родини [14]. Так само, через виплати «у конверті» винагороди нелегалізованій домашній робітниці, вимушена була піти у відставку й міністр культури Швеції С. Стего Чило [15].

З огляду на це, варто звернути увагу на той факт, що 30 жовтня 2016 р., відповідно до положень Закону України «Про запобігання корупції», в Україні завершилася кампанія подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (е-декларацій) за 2015 рік. Суб'єктами декларування на цьому етапі постали виключно ті службові особи, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище. За повідомленням Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК), станом на 24 год. 00 хв. 30 жовтня 2016 р. Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі – Реєстр), містив 103268 щорічних е-декларацій посадовців державної служби та органів місцевого самоврядування за 2015 р. [16]. З 1 січня 2017 р. розпочалася повноцінна кампанія е-декларування за 2016 р. вже для 700-800 тис. суб'єктів декларування [17].

Інформаційно-телекомунікаційна система електронного декларування стала новаторським кроком, спрямованим на забезпечення прозорості в процесі управління та у виконанні вимог пакету підтримки Міжнародного валютного фонду, важливим етапом на шляху до збільшення відкритості та підзвітності серед державних посадових осіб. При цьому, на переконання послів країн G-7, система електронного декларування має слугувати надійним джерелом даних для правоохоронних органів [18], адже база даних Реєстру стала неоціненним електронним банком Big Data, ознайомлення з яким по завершенні лише «першої хвилі» е-декларування дозволило зробити приголомшливі висновки щодо масштабів корупції і тінізації вітчизняної економіки та стало приводом для бурхливого обговорення в середині країни та далеко за її межами.

Як і більшість громадян України, керуючись принципом «багата людина – заможна країна», ми щиро радіємо за успіх наших законослухняних співвітчизників, у т.ч. й на ниві зростання їх особистого добробуту. Увагу ж тих, хто звик розкошувати за рахунок одержання неправомірної вигоди та ухилення від виконання конституційного обов'язку зі сплати податків і зборів в порядку і розмірах, встановлених законом, вважаємо за необхідне привернути до необхідності з'ясування деяких життєво важливих криміналістичних категорій.

Категорія (грецьк. κατηγορία – висловлювання, обвинувачення) – найбільш загальне логічне поняття філософії, що виражає істотні, загальні властивості й відносини явищ дійсності та пізнання; відображення однієї з основних форм буття або деяких із його основних відносин: час, рух, єдність, закономірність, матерія, необхідність, причинність, простір, випадковість, сутність тощо; або розряд, група, ранг предметів, поняття, осіб і явищ, об'єднаних спільністю будь-яких ознак [19, с. 351]. Це наукове

поняття, що виражає найбільш загальні властивості й зв'язки явищ дійсності, у науковій термінології є родовим поняттям, що відображає розряд предметів, відносин або найбільш загальна їх ознака [20, с. 346]. Термін «категорія» використовується для позначення загальних і фундаментальних понять, наголошуючи на їх значущості для теорії та практики [21, с. 704].

Однією з криміналістичних категорій, професійне оперування якою сприяє успішному розслідуванню широкого кола кримінальних правопорушень, є «негативні обставини», що за визначенням Р.С. Белкіна, є обставинами (ознаками, явищами, діями), що суперечать уявленню про звичайний хід речей у даній ситуації [22, с. 35]; у всіх випадках постають відображенням або дійсної, або інсценованої дії, що не вкладається в типovu для даної ситуації картину відображення [23, с. 143].

Негативні обставини можуть полягати в утворенні слідів, яких при закономірному розвитку певної події не повинно було утворитися, або, навпаки, у відсутності слідів, утворення яких внаслідок реального настання певної події є закономірним. Такі обставини є надзвичайно цінним джерелом інформації і значною мірою сприяють об'єктивному пізнанню суті подій [24, с. 197]. Негативні обставини проявляються протягом усього розслідування. Однак на початковому етапі, коли інформація про подію, що відбулася, ще не є повною, а іноді й суперечливою, їх виявлення перевірка і використання набувають особливо важливого значення [25, с. 318].

Термін «негативні обставини» походить від латинського «negativus», що означає заперечення. Тому негативна обставина – це «заперечена», тобто така обставина, яка суперечить передбачуваному перебігу події або звичайному положенню речей. В.Ю. Шепітько поділяє негативні обставини – сліди та предмети на наявність слідів і предметів (1) і їх відсутність (2). Крім того, за характером виявлення вирізняє такі дві групи негативних обставин, як: а) матеріально-фіксовані сліди та предмети і б) дії [25, с. 318; 26, с. 206]. М.В. Даньшин обґрунтовує доцільність класифікації негативних обставин на: а) матеріально фіксовані сліди; б) предмети; в) відомості; г) поведінку. Аналіз даних анкетування та інтерв'ювання слідчих, проведених цим ученим, засвідчив, що наявність негативних обставин у 46,4 % випадків слугує типовими ознаками приховування злочинів [27, с. 11].

У прикладній площині зазначені теоретичні конструкції можуть бути реалізовані шляхом аналізу об'єктивно існуючих криміналістично значущих фактів крізь призму системного аналізу положень різних галузей чинного законодавства. Так, відповідно до ч. 3 ст. 13 Конституції України і ч. 4 ст. 319 Цивільного кодексу України власність зобов'язує (рівно, як і зобов'язують інші речові права щодо майна). Згідно зі ст. 322 ЦК України, яка має красномовну назву «Тягар утримання майна», власник зобов'язаний утримувати майно, що йому належить, якщо інше не встановлено договором або законом (норми даної статті поширюються не лише на власника майна, а й на особу, яка наділена майновими правами щодо нього у найбільшому обсязі).

Виходячи з наведених законодавчих приписів, з метою протидії тіньовій зайнятості й ухиленню від сплати податків об'єктивний аналіз декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, доцільно здійснювати перед усім через встановлення кореляційних зв'язків і взаємозалежностей між відображеними у е-деклараціях даними про: 1) суб'єкта декларування та членів його сім'ї; 2) об'єкти декларування; 3) доходи; 4) видатки; 5) фінансові зобов'язання.

Так, об'єктивний аналіз даних про місце роботи і займану посаду суб'єкта

декларування, дати народження суб'єкта декларування та членів його сім'ї, а також зареєстроване і фактичне місце їх проживання у співвідношенні з даними про фінансові зобов'язання, види, джерела і розміри доходів можуть слугувати висуванню обґрунтованих припущень щодо наявності у суб'єкта декларування реальної потреби в оплатних послугах сторонньої особи (осіб) для догляду, приготування їжі, організації навчання і дозвілля, фізичної охорони, перевезення тощо для себе особисто і/або членів родини.

Аналіз даних про вид, загальну площу, вартість (на дату набуття і за останньою грошовою оцінкою) об'єктів нерухомості (земельних ділянок, житлових будинків, квартир, офісів, садових (дачних) будинків, гаражів тощо) у співвідношенні з вищезазначеними даними про суб'єкта декларування та членів його сім'ї може слугувати висуванню обґрунтованих припущень щодо наявності у суб'єкта декларування реальної потреби в оплатних послугах сторонньої особи (осіб) для утримання у належному стані, догляду, прибирання, озеленення, поточного чи капітального ремонту, охорони та ін. цих об'єктів декларування (усіх разом чи окремих з них).

Аналіз даних про вид і загальну площу об'єктів незавершеного будівництва у співвідношенні з вище зазначеними даними про суб'єкта декларування та членів його сім'ї може слугувати висуванню обґрунтованих припущень щодо наявності у суб'єкта декларування реальної потреби у послугах сторонньої особи (осіб) для будівництва й оздоблення цих об'єктів, охорони будівельного майданчика тощо.

Аналіз даних про вид, торгову марку, загальну кількість і вартість цінного рухомого майна (ювелірних виробів, творів мистецтва, антикваріату, одягу, персональних або домашніх електронних пристроїв тощо) у співвідношенні з вище вказаними даними про суб'єкта декларування та членів його сім'ї може слугувати висуванню обґрунтованих припущень щодо наявності у суб'єкта декларування реальної потреби у послугах сторонньої особи (осіб) для обслуговування, зберігання та охорони цих об'єктів декларування тощо.

Аналіз даних про вид, марку, модель, рік випуску, загальну кількість і вартість транспортних засобів у співвідношенні з вище вказаними даними про суб'єкта декларування та членів його сім'ї може слугувати висуванню обґрунтованих припущень щодо наявності у суб'єкта декларування реальної потреби у послугах сторонньої особи (осіб) для обслуговування, зберігання та експлуатації (у т.ч. одночасної) цих транспортних засобів тощо.

Таким чином, ключовою негативною обставиною, яка може свідчити про неофіційне використання найманої праці та пов'язане з цим ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) може слугувати відсутність задекларованих витрат на утримання об'єктів декларування, які ізолювано та у сукупності з іншими об'єктами в силу своїх просторових і вартісних, кількісних і якісних характеристик крім особистої участі суб'єкта декларування та членів його сім'ї потребують догляду значно ширшого кола осіб (у т.ч. спеціально підготовлених та належним чином екіпірованих фахівців). Адже годі сподіватися, що суб'єкт декларування та/або члени його сім'ї власноруч прибирають житлову нерухомість, площа якої нерідко перевищує тисячу квадратних метрів, або управляють цілим парком вантажних транспортних засобів.

Меті ж визначення місць масового і триваючого вчинення таких правопорушень може слугувати узагальнена інформація про місце знаходження сукупності об'єктів нерухомості (у т.ч. об'єктів незавершеного будівництва), які за своїми не скромними

параметрами є очевидно надмірними для задоволення розумних потреб не розбещених безкарністю людей.

Наголосимо, що відповідно до частин 1 і 4 ст. 43 Конституції України кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується; на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом. Однак, при цьому згідно зі ст. 67 Конституції України кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом. Відповідно ж до п. 171.1 ст. 171 Податкового кодексу України особою, відповідальною за нарахування, утримання та сплату (перерахування) до бюджету податку з доходів у вигляді заробітної плати, є роботодавець, який виплачує такі доходи на користь платника податку.

Україні вже відомі успішні приклади детінізації ринку праці в окремо взятих регіонах у стислі строки. Наприклад, з травня по жовтень 2016 р. на Дніпропетровщині тривала операція «Урожай-2016», метою якої було спільне з органами місцевого самоврядування і державної влади відпрацювання співробітниками Державної фіскальної служби сільськогосподарських виробників на предмет дотримання податкового законодавства і законодавства про працю. За результатами заходів з виявлення «нелегалів»-заробітчач, легалізації доходів громадян та підвищення рівня виплати заробітної плати роботодавці добровільно оформили трудові відносини з 5479 найманими працівниками. Легалізовано доходи у вигляді заробітної плати в сумі понад 19,3 млн грн., що вже забезпечило додаткові надходження до бюджету податку на доходи з фізичних осіб у сумі 3,39 млн грн., ЄСВ – 4,37 млн грн., військового збору – 0,29 млн грн. Кількість найманих працівників, яким підвищено розмір заробітної плати, склала 22573 громадянина. За рахунок цього підвищення легалізовано 36,6 млн грн. доходу, а щомісячні додаткові надходження до бюджету склали: 6,56 млн грн. ПДФО, 8,25 млн грн. ЄСВ та 0,549 млн грн. військового збору [28].

Тому, з метою детінізації ринку праці та забезпечення відчутного зростання бюджетних надходжень в цілому по державі, буде цілком справедливим здійснити першочергове впровадження наведеного позитивного досвіду з урахуванням запропонованих нами рекомендацій по відношенню до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також тих, хто без офіційного працевлаштування задовольняє їх персональні потреби. Місця компактного проживання переважної більшості суб'єктів декларування, особливо тих, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, доволі добре відомі не тільки громадським активістам. Їх не важко виокремити з-поміж домоволодінь пересічних громадян на матеріалах аерофото- і навіть космічної зйомки.

Список використаних джерел:

1. Черняк І.С. Історія волонтерського руху в Україні [Текст] / І.С. Черняк // Право, суспільство і держава: форми взаємодії: матер. міжнар. наук.-практич. конф., м. Київ, 13-14 січня 2017 р. – К.: Центр правових наукових досліджень, 2017. – С. 99-101.
2. Рева: Із 26 млн працездатних в Україні офіційно працюють лише 16 млн осіб [Електронний ресурс] // 112.Україна. – 2017, 11 січня. – Режим доступу: <http://112.ua>.
3. Кількість зареєстрованих безробітних за причинами незайнятості в 2016 році (за даними державної служби зайнятості) [Електронний ресурс] / Держстат України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Розенко сказав, як уряд «застрахував» бюджетників від звільнення роботодавцем через необхідність підвищувати зарплату: [інтерв'ю з віце-прем'єр-міністром України Павлом Розенком / Т. Даниленко] [Електронний ресурс] // 5 канал. – 2017, 14 січня. – Режим доступу: <http://www.5.ua>.
5. ПФ назвав кількість пенсіонерів в Україні [Електронний ресурс] // Українські Новини. – 2016, 17 червня. – Режим доступу: <http://ukranews.com>.
6. Підвищення пенсійного віку є необхідним кроком для забезпечення стабільності пенсійної реформи, зазначається у звіті Європейського Союзу та Програми розвитку ООН [Електронний ресурс] / Представництво ООН в Україні. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua>.
7. Зменшення єдиного соцвнеску до 22% не перекрило втрат Пенсійного фонду – міністр соцполітики [Електронний ресурс] // УНІАН. – 2016, 25 травня. – Режим доступу: <http://economics.unian.ua>.
8. Володимир Гройсман: Я буду боротися за те, щоби кожен працюючий громадянин країни отримував не менше 3200 грн [Електронний ресурс] / Департамент інформації та комунікацій з громадськістю секретаріату КМУ – 2017, 26 січня. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
9. Павло Дроняк: З початку року виявлено близько 105 тис. найманих працівників, які працювали неофіційно [Електронний ресурс] / Прес-служба Державної фіскальної служби України. – 2016, 29 вересня. – режим доступу: <http://sfs.gov.ua>.
10. Українці готові працювати за зарплату «в конверте» [Електронний ресурс] // UBR. – 2014, 25 листопада. – режим доступу: <http://ubr.ua>.
11. Інфляційний звіт (січень 2017) [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.
12. Худицький В. Штраф на суму 320 чи 96 тис. – «смертна кара» для підприємців [Електронний ресурс] // Дзеркало Тижня. – 2017, 10 лютого. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua>.
13. Леденьов А. Джерело проблем. Кабмін придумав ще один інструмент тиску на бізнес [Електронний ресурс] // Новое Время. – 2017, 27 січня. – Режим доступу: <http://biz.nv.ua>.
14. Минторговли Швеции уйдет в отставку из-за незаконной домработницы [Електронний ресурс] // КМ. – 2006, 14 жовтня. – Режим доступу: <http://www.km.ru>.
15. В Швеции из-за скандала уходит в отставку уже второй министр за 2 дня [Електронний ресурс] // NEWSru. – 2006, 16 жовтня. – Режим доступу: <https://www.newsru.com>.
16. НАЗК: на першому етапі кампанії подано 103 268 декларацій за 2015 рік [Електронний ресурс] / НАЗК. – 2016, 31 жовтня. – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua>.
17. Друга хвиля. FAQ для нових е-декларантів: що і як декларувати? [Електронний ресурс] // Українська Правда. – 2017, 31 січня. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua>.
18. Заява послів країн G-7 щодо першого етапу подання електронних декларацій про активи [Електронний ресурс] / Посольство Японії в Україні. – 2016, 3 листопада. – Режим доступу: <http://www.ua.emb-japan.go.jp>.
19. Большой иллюстрированный словарь иностранных слов. – М.: Восток – Запад, 2009. – 958 с.

20. Крысин Л.П. Толковый словарь иноязычных слов [Текст] / Л.П. Крысин. – М.: Эксмо, 2007. – С. 944.
21. Теория оперативно-розыскной деятельности: учебник / под. ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, Г.К. Синилова. – М.: ИНФРА-М, 2006. – С. 704.
22. Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия [Текст] / Р.С. Белкин. – М.: Изд-во БЕК, 1997. – С. 35.
23. Белкин Р.С. Курс криминалистики [Текст]: в 3 т. Т. 1. Общая теория криминалистики / Р.С. Белкин. – М.: Юристъ, 1997. – С. 143.
24. Meteňko J. Application of theoretical base of crime scene search at crime scene / J. Meteňko, M. Laca // *Kriminalistika ir teismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika XI: mokslinių straipsnių rinkinys* / - Vilnius, 2015. – С. 183-199.
25. Шепитько В.Ю. Негативные обстоятельства в расследовании преступлений: логико-психологический подход // Проблемы законності: респуб. міжвід. наук. зб. – Х.: нац. юрид. акад. України, 2001. – Вип. 50. – С. 145-152. Цит. по Шепитько В.Ю. *Вибрані твори / Избранные труды* / В.Ю. Шепитько. – Х.: Видавничча агенція «Апостіль», 2010. – С. 318.
26. Шепитько В.Ю. Криміналістика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В.Ю. Шепитько. – К.: Ін Юре, 2010. – 496 с.
27. Даньшин М.В. Класифікація способів приховування злочинів у криміналістиці: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к.ю.н.: 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза [Текст] / М.В. Даньшин. – Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х., 2000. – 19 с.
28. На Дніпропетровщині завдяки операції «Урожай – 2016» легалізовано працю понад 5,4 тис. робітників [Електронний ресурс] / ГУ ДФС у Дніпропетровській області. – 2016, 18 листопада. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>.

**Міжнародні юридичні науково-практичні конференції
«АКТУАЛЬНА ЮРИСПРУДЕНЦІЯ»**

LEGAL ACTIVITY

**«СПРАВЕДЛИВІСТЬ У ЮРИСПРУДЕНЦІЇ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»**

**Збірник матеріалів Міжнародної юридичної
науково-практичної конференції**

Тези наукових доповідей

(23 лютого 2016 року)

www.LegalActivity.com.ua

**Україна
Київ–2017**

УДК 340.11
ББК 67.9(4Укр)
С74

С74 **Справедливість у юриспруденції: теорія та практика: збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція», м. Київ, 23 лютого 2017 року. Тези наукових доповідей.** – К.: Видавничий дім «АртЕк», 2017. – 154 с.

ISBN 978-617-7264-37-7

У збірник увійшли тези наукових доповідей з актуальних проблем юриспруденції, які оприлюднені 23 лютого 2017 року на Інтернет-сторінках сайту www.LegalActivity.com.ua, де додатково можна ознайомитися з відгуками, коментарями та науковими дискусіями учасників конференції, відвідувачів та гостей сайту. Також усі опубліковані матеріали конференції внесені до наукометричної бази Science Index (ліцензійний договір №543-09/2013).

Збірник буде корисним і цікавим для наукових, науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів та наукових установ, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня, студентів юридичного спрямування, юристів, адвокатів, правозахисників, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, інших осіб.

У збірнику максимально точно збережена орфографія, пунктуація та стилістика авторських текстів, які були запропоновані учасниками конференції.

Організаційний комітет Міжнародної юридичної науково-практичної Інтернет-конференції не завжди поділяє думки учасників конференції.

Повну відповідальність за зміст тез доповідей, достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів та наукових установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

ББК 67.9(4Укр)

ISBN 978-617-7264-37-7

Усі права захищені. За будь-якого використання матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язковим.

© Колектив авторів, 2017

© МЮНПК «Актуальна юриспруденція», 2017